

שולחן ערוך אבן העזר	יום	יום לחדש	ליקוטי ח"א	ליקוטי הלכות ח"א	משנה ברורה ח"ה	חיי מוהר"ן	שולחן ערוך אבן העזר
ב.ג.	שבת	ה'	מט.	קפט	חורה	תקנ-ח	ב.ג.
ד.ה.	א	ו'	מט:	קצ	ע:	תקנ-ט	ד.ה.
ו.ז.	ב	ז'	נ.	קצא	עא.	תקנ-סב	ו.ז.
ח.ט.	ג	ח'	נ:	קצב	עא:	תקנ-סד	ח.ט.
י.יא.	ד	ט'	נא.	קצג	עב.	תקנ-סו	י.יא.
יב.יג.	ה	י'	נא:	קצד	עב:	תקנ-סח	יב.יג.
יד.טו.	ו	יא'	נב.	קצה	חורה	תקנ-ע	יד.טו.

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

212 | פרשת תזו"מ | ה' אייר תשפ"א

דבר המערכת

איה שוקל ואיה סופר שיתאר ולו במקצת את עוצם התענוג הרוחני ואת הרגשת הרוממות בה נפרדו בחורי קהילתנו הק' משהייתם בצוותא ב"שבוע של התעלות" בעיר ערד שבדרום ארץ ישראל בימי בין הזמנים שלאחר חג הפסח. קשה לתאר במילים את טיבה ומשמעותה של התעלות זו, שמלבד היותה 'תיבת נח' מפני מבל הרע והטומאה השוררים ברחוב בימים שכאלו, עוד נוסף בה התעלות מיוחדת יותר משאר ימות השנה, כאשר כל המציאות סוחפת לעבודת ה' והתקרבות אליו בנועם ורצון מיוחדים שאין דוגמתם.

התפילות בצוותא, הקימה בעת חצות לילה לעבודת ה' בכל לב ונפש, שיחות המשפיעים וההתבודדות שלאחריה, שיעורי התורה וההתעמקות ברצון צדיק, שיחות החברים באהבת חברים נאמנה בחיפוש דעת הצדיק, הנסיעה בצוותא לקברי צדיקים, נועם השבת המתאחדת והמיוחדת, ועוד ועוד בלי גבול. **היה זה מעיין זך שפרץ מן הנחל נובע'** והשקה והרווה את לבות המסתופפים אצלו באוצרות שלא יסולאו בפז.

במצע השבוע זכו הבחורים לביקורו המרומם של הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א שאף השמיע את דבריו הבוערים לפני התלמידים על כך שכשיצאים לפוש והולכים להתבונן על ה"מה רבו מעשיך ה'" יש גם כן לשמוע על **קבלת עול** הראויה, ובכל רגע פנוי לשוב ולהתדבק אל התורה הקדושה משוש חיינו ותקוותנו הנצחית, כמו כן הרבה לעורר על **חובת הציות למחנכים** במידת הדרך ארץ הראויה, כי ברבות הימים יראה כל אחד מה הרוויח מהנהגתו זו בדרך ארץ כראוי כי היא קדמה לתורה והיא הכלי לקבלת התורה.

הביקור המרומם הותיר רושם עז בלבבות התלמידים ועורר בהם רצונות וכיסופים להתחדש בעבודת ה' בשמחה וברוממות הדעת. **שבוע זה נחרט בלבות הבחורים באש קודש**, כיסוד והכנה לקראת זמן הקיץ הבעל"ט, לעבודו ית' בהתחדשות עצומה, כה יתן ה' וכה יוסיף.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרה"ק ותלמידיו

נְכַדֵי מוֹהֲרַנְ"ת הָיוּ מְסַפְּרִים בְּשֵׁמוֹ, שֶׁהָיָה אוֹמֵר בְּצִחוֹת: "אֲכַן עוֹלָם אֶחָד גָּדוֹל יֵשׁ, וְהַכֵּל מְחַבֵּר וְקָשׁוּר זֶה לְזֶה. אוֹלָם בְּתוֹכוֹ נִמְצְאִים הַרְבֵּה עוֹלָמוֹת, כֵּל אֶחָד וְסִפּוֹר עֲמָלוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם - "אֵךְ וְעוֹלָם מִיֵּט אֵסָף וְעוֹלָטָלְאֵךְ."

(שיח שרפי קודש)

מְשַׁכְּנֵי אַחֲרֵיךְ נְרוֹצָה

יאמר כי עדיין הוא רוצה בנו וחיפץ לטהרנו. אבל כאשר אנו נזכרים בקדושת פסח - 'ממחרת השבת' - הרי הזכרנו את ההנהגה של האוצר מתנת חינוך ועוצם האהבה לישראל, שגם בהיותם שקועים במ"ט שערי טומאה אין הש"ת מוותר עליהם בשום פנים ואף מעורר רחמנותו בהתעוררות העליונה למשוך לבם אליו ולקרנם לעבודתו, וכיון שכן, גם אנו בשפלות מצבנו מעוררים את לבנו לשוב ולהתעורר לחפוף ולחשוך לכסוף ולהתגעגע לדודנו אהובנו באהבת עולם שלעולם לא ישכחנו ובכל עת ישיגח עלינו לטובה, ויעשה הכל להשיבנו אליו מכל מקום שנתרחקנו אליו.

זהו גם 'עומר התנופה' שאלינו אנו מייחסים את הספירה, זוהי ידיעת התחזקות עצומה ונשגבה שה' יתברך רמז לנו מיד עם צאתנו ממצרים.

שכן, עומר שעורים רומז ל"מאכל בהמה שהוא העדר הדעת, שזהו פגם החוטאים שמסלקים מעצמם הדעת ועושים מעשה בהמה ח"ו", ו"מביאים עומר שעורים מאכל בהמה ומניפים ומרימים אותו למעלה ולמטה למי שהשמים הארץ שלו ולכל ארבע רוחות העולם למי שכל ארבע רוחות העולם שלו, ועל ידי זה מגלים ומפרסמים כי מלא כל הארץ כבודו, דהיינו, **שמגלים לכל הנופלים ולכל הרחוקים מאד מאד מהשם יתברך על ידי מעשיהם הרעים ח"ו, כי עדיין ה' עמם ואצלם וקרוב להם תמיד**, וגם בבחינת שעורים - שהוא תכלית הגשמיות בחינת מאכל בהמה והעדר הדעת בחינת פגם כל החטאים - גם שם מלא כבודו יתברך, כי לית אתר פנוי מינה והוא יתברך מחיה את כולם, ועל כן אין שום יאוש בעולם כלל", ותכליתו של גילוי זה לאותו רחוק הוא: "שתמיד יתחזק בהשם יתברך ולא יפול משום דבר בעולם, כי יאמין תמיד כי מלוא כל הארץ כבודו ויהיה איך שיהיה אל יסתיר פניו מהשם יתברך מלהשתוקק אליו ומצעקה ובקשה ותחנונים" (ליקוטי הלכות, פסח ט, כ).

זוהי עבודתנו בעת הספירה לעורר רצונות וכיסופים בלי סוף מכח גילוי החסד הבלתי מוגבל שנתגלה בפסח והמרומז בתנופת העומר. **עלינו לעורר את ידיעת האהבה ולזכור היטב שאנו אהובים וידידים לאבינו שבשמים בתכלית האהבה, ומכח זה להתעורר לכסוף ולבקש את אהבנו האמיתי שממתין לגאלנו.** וכפי שפירש רש"י על הפסוק "משכני אחריך נרוצה": "אני שמעתי משלוחיך רמז שאמרת למשכני, ואני אמרתי, אחריך נרוצה".

קיבלנו בפסח את הרמז שאנו אהובים, ואף אנו נרוץ בכל כוחנו לאהוב נאמן זה לבקש להתקרב אליו ולחסות בצל כנפיו בשלימות הקדושה והטהרה.

'ספירת העומר' אצל המקורבים לצדיק מציתה תבערה עצומה של כיסופי הנפש, צעקות וגניחות שאגות והמיית לבבות, כל אחד מתרפק על אביו שבשמים ומשתוקק לטהרה. כל מהותה של הספירה היא הרי השתוקקות והבעת געגועים עזים לה', **"כי עיקר הספירה הוא בחינת השתוקקות וגעגועים וכיסופים דקדושה**, שכל אחד נכסף ומשתוקק ומתגעגע לזכות לקבלת התורה בשבועות, כמו מי שסופר הימים מחמת שמתגעגע וכוסף ומשתוקק מאד לאיזה דבר ומחמת זה סופר הימים מתי יזכה לבוא לאותו הדבר, **ועל כן בשעת ספירה הוא התעוררות גדול והשתוקקות נמרץ מאד לה' יתברך"** (ליקוטי הלכות, דם א, ו).

זוהי הדרך היחידה לזכות לקבלת התורה בכל דור ודור. שכן, "כל אחד מישראל אפילו הפחות שבפחותים צריך לקבל את התורה בכל דור ודור, וכפי מה שמקבל על עצמו עול מלכות שמים, לחדש מעתה כנשר ימיו שעברו בחושך ורוצה מעתה ליכנס בתורה ועבודה באמת שזהו בחינת 'קבלת התורה' אצלו, **אי אפשר לזכות לזה כי אם על ידי שירגיל עצמו מאד שיכסוף וישתוקק ויתגעגע מאד תמיד מתי יזכה להתקרב לה' יתברך באמת** לצאת ממדרגתו הפחותה והשפלה ולכנס אל הקדושה באמת לשוב אליו יתברך, ואז זוכה אחר כך באמת שיתמלא רצונו שיזכה לקבל את התורה, דהיינו לקיים את כל דברי התורה באמת" (שם).

אך כל בר דעת מבין שלא ניתן לצוות לאדם שיכסוף ויתגעגע ביום בהיר מבלי שתהא לך סיבה שתגרום להתעוררות הרצונות והגעגועים, ואכן התורה הקדושה מרמזת לנו כי שורש הספירה / הכיסופים הוא: "וספרתם לכם ממחרת השבת", כלומר, ממחרת חג הפסח יתחילו הכיסופים. וכל כך למה? כי בפסח נתגלתה מידת החסד, המרמזת על מדתו של אברהם אבינו שהיא התגלות מידת האהבה (ראה שם אות א). **בפסח הראה לנו ה' יתברך את עוצם אהבתו, שעל אף שלא היינו ראויים כלל וכלל לצאת ולהיגאל, עורר הוא יתברך את רצונו בנו והושיע אותנו ב'אתערותא דלעילא'** [בהתעוררות מלמעלה] כלומר בהשפעת חסד שלא עוררנו אותה במעשינו הטובים אלא מכח השפעה עליונה בלבד, "כי בפסח התחלת התקרבות ישראל לאביהם שבשמים היו משוקעים בהגלות מאד ולא היו ראויים לגאולה על ידי מעשיהם, וכמו שכתוב 'זאת ערום ועריה', ולא היה אפשר להוציאם מזוהמת הגלות כי אם בבחינת אתערותא דלעילא, שנשפע עליהם אור גדול ועצום ברגע אחת" (ליקוטי הלכות, גזילה ה, כו).

ידיעה עצומה זו מעוררת בנו את הכיסופים העצומים בימי הספירה. אם הדבר היה תלוי אך ורק בנו, כי אז יש מקום לרפיון ותשות כח וייאוש חלילה, כי הלא קלקלנו והחרבנו כל כך ומי

התורה הנעלמת!

זכיום השמיני ימול בשר ערלתו

בפרשת השבוע אנו קוראים על מצוות המילה; משאירים את הבן ערל שבעה ימים "זכיום השמיני ימול בשר ערלתו". נשאלת השאלה: מדוע להמתין עד היום השמיני? מדוע נגזר עלינו לחיות את שבעת ימינו הראשונים עלי אדמות כשאנו ערלים?

התשובה לכך, כותב מוהרנ"ת, היא: כדי לתת לנו את הכוח להיות יהודים גם כשאנו ערלים! במשך שבעת ימי הערלה - הימים בהם אין בנו שום סימן שיעיד על הקשר והברית שבינינו לאבינו שבשמים - הם אלו שנותנים לנו את הכוח לשמור תמיד על הקשר עם ה', לבל יינתק גם במצבים הקשים ביותר, מצבים בהם הקדושה היהודית שבתוכנו מתכסה ונעלמת (ליקוטי הלכות, מילה ג, ד).

לא רק המילה, קדמה לה הערלה. אלא גם התורה, קדם לה ההעדר; קדמו לה עשרים וששה דורות שבהם עדיין לא ניתנה, והעולם התקיים בלעדיה כביכול. כשגם שם ניתן לשאול ולתמוה: הרי הבורא בעצמו אומר "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת", איך אם כן התקיים העולם ללא התורה? כיצד מתקיימים חיים גם היום כל אלו הרחוקים מהתורה ומקדושת הברית?

התשובה היא: "התורה הנעלמת".

יש תורה גלויה ויש תורה נעלמת. התורה הגלויה היא זו המוכרת לנו מיום מתן תורה. והתורה הנעלמת היא זו שהחיייתה את העולם כטרם ניתנה התורה. תורה שגם כשלא מקיימים שום מצווה, רק חורשים וזורעים, נושאים ונותנים, או סתם מבליים בדיבורי או עסקי סרק - היא קיימת ומחיייה. "כי כל התורה כלולה בעשרת הדברות, ואז קודם מתן תורה, היו העשרת הדברות נעלמים בעשרה מאמרות שבהם נברא העולם. נמצא שהייתה כל התורה כולה נעלמת ונסתרת בתוך ישוב העולם, שנברא בעשרה מאמרות. ובכל הדיבורים של העולם ובכל העובדות והעשיות, הן מי שחוטב עצים או איזה עובדא שיהיה - בכלום נעלם התורה" (ליקוטי מוהר"ן ח"ב, עח).

וגם היום - אחר שניתנה התורה הגלויה - יש צדיק פלאי שמגלה לנו את אותה התורה הנעלמת, ומלמד אותנו איך לשמור על קשר גם כשע"פ התורה הגלויה איבדנו ח"ו תקווה. הוא זועק בקול גדול: "אין שום ייאוש בעולם כלל" (שם) ומגלה לנו את הדרך איך להתחבר לה' ולחיות חיים של קירבת אלקים, גם כשמצד התורה הנגלית אין לנו זכות קיום. וכך הוא זועק:

"אפילו מי שנפל מאד ח"ו, אפילו אם נפל לעבירות ח"ו, צריך גם כן שיהיה לו יראה גדולה מהשם יתברך, לחזק את עצמו בכל נקודה ונקודה שיוכל למלט את נפשו מרע ולמשוך את עצמו לאיזה טוב. ואל יפטור את עצמו, מאחר שכבר נפל כל כך אם כן הותר לו הכל, חס ושלום. חלילה, לא תהא כזאת בישראל. כי אין חושך ואין צלמות להיטתר שם כל פועלי אוון. כי גם בשאול תחתיות ומתחתיו צריכין לירא את השם מאד מאד, כי בכל מקומות ממשלתו" (משיבת נפש, פד).

אהבת חברים

שאלה:

לאחר שיחה נלהבת ששמענו מראש חבורתנו על אודות חיוב ה"אהבת חברים" בין אנ"ש, דיברנו על כך בינינו ואז נתעורר אחד החברים ושאל: והרי יש חיוב לאהוב כל יהודי, ומה המיוחד באהבת אנ"ש? וכי יש איזה ענין מיוחד שיאבהו את אנ"ש יותר משאר בני ישראל? אשמח לקבל תשובה על כך.

תשובה:

שאלה יפה, ואכן:

כמה שהאהבה בין כלל ישראל חשובה ונחוצה, הרי שהאהבה בין אנשי הצדיק הכרחית פי כמה לתיקון העולם והבאת הגאולה. כבר בכתבי האריז"ל, אנו מוצאים שבנוסף על המצווה הכללית של "ואהבת לרעך כמוך", הוסיף להזהיר את תלמידיו על "אהבת החברים שלנו, של חברתנו".

וכלשונו בשער הכוונות: "צריך שיקבל עליו מצות 'ואהבת לרעך כמוך', ויכוון לקבל **כל אחד מבני ישראל** כנפשו... **ובפרט אהבת החברים** העוסקים בתורה ביחד, צריך כל אחד ואחד לכלול עצמו **כאלו הוא איבר אחד מן החברים שלו**... ואם יש איזה חבר מהם בצרה, צריכים כולם לשתף עצמם בצער או מחמת חולי או מחמת בנים חס ושלום, ויתפללו עליו, וכן בכל תפילותיו וצרכיו ודבריו ישתף את חברו עמו. **ומאד הזהירני מורי ז"ל בענין אהבת החברים שלנו, של חברתנו**" (שער הכוונות, דרושי ברכת השחר).

והוכפלה האזהרה בשער הגלגולים, וכתב שם בתוך דבריו: "**ובפרט אהבת החברים שלנו**, צריך כל אחד ואחד ממנו לכלול עצמו כאלו הוא איבר אחד מן החברים האלו, **ולמאד הזהירני מורי ז"ל בענין זה!**" (שער הגלגולים, הקדמה לח).

שכן, כשהבעל דבר מצליח לעורר מדנים בין החברים המקורבים לצדיק האמת, מ'יחיד הדורות', הרי הוא גורם בזה חורבן והרס - לא רק להם, אלא אף - לכל העולם כולו, ומעכב ודוחה את ביאת הגאולה.

וכפי שאכן היה אצל האריז"ל, ועשרת החברים אשר עמו, כמסופר:

"עשה האר"י ז"ל הקסג אחד [= מתחם סגור, בו התגוררו החברים ומשפחותיהם] לאלו העשרה חברים, ותיקן חדרים לנשים והטף בפני עצמו באותה החצר של ההסגר עצמו. לסוף חמשה חודשים נפלה קטטה אחת בין הנשים בערב שבת, והנשים הגידו אותו לבעליהן, ונמשך עד שגם החברים נתקוטטו. **והרב ע"ה תמיד היה מזהיר אותם על האחוה והאהבה שיהיה ביניהם תמיד שלום אהבה ואחוה, ובאותו היום עברו על דבריו בעוונות.**

ולעת ערב יצא עם החברים לקבל השבת, וחזר לבית הכנסת סר וזעף, וישב כל זמן התפילה באנינות. ומהרח"ו [רבי חיים ויטאל] כשראה אותו באותו סגנון נבהל מאד, כי לא כן היה מנהגו לעשות כן. לאחר שסיימו הקהל התפילה הלך ר' חיים אצלו

ואמר לו: רבינו, למה ראיתך כל זמן התפילה הזאת באנינות ובמר נפש? אמר לו האר"י ע"ה: מפני שראיתי בקבלת השבת הס"מ, ואמר זה הפסוק 'גם אתם גם מלכםם תִּסְפוּ'. מכאן נראה שכבר נחתם גזר דין בעוונותינו הרבים, ולא נחתם אלא בעבור קטטה שנעשה היום בין החברים, שכל זמן שהיה שלום ביניהם לא היה לו בית כניסה לקטרג. וכן היה בעוונותינו הרבים, באותו זמן נתבקש בישיבה של מעלה מורינו ורבינו עטרת ראשנו ז"ל, וגם ה' חברים עמו, וחיי למור שבק" (שבחי האריז"ל, ומשם הועתק בספר עמק המלך).

כשהסתלקות זו, עיכבה את ביאת הגאולה. 'ועליו אני דורש המקרא הזה: 'רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם אשר אמרנו בצלול נחיה בגוים', דהיינו בשחיתותם של התלמידים" (עמק המלך, הקדמה השלישית, פרק ו).

וכך הוא מדור לדור - הבעל דבר נטפל בעיקר אל המקורבים לצדיק האמת מ'יחיד הדורות', אשר בו תלויה הגאולה, ומעורר ביניהם מחלוקת ופירוד לבבות (עיין באריכות בספר כוכבי אור, חלק ששון ושמחה אות י) ובכך הרי הוא 'גומר את מחשבתו ורצונו הרע יותר ויותר' מאשר המחלוקת שבכל העולם כולו.

וכלשונו של רבי אברהם ב"ר נחמן: "מלבד המחלוקת שהרבה והגדיל על יחיד הדורות בעצמם, כמו על הבעל שם טוב ז"ל ומכל שכן וכל שכן על אדמו"ר ז"ל כידוע - עוד לא נתקדר דעתו בכל זה, כי עוד התגבר בכל כוחו להגדיל מחלוקת ופירוד לבבות גם בין אנשיהם בעצמם כידוע, שבה גמר מחשבתו ורצונו הרע ביותר ויותר!" (כוכבי אור, ששון ושמחה, י).

וכשאנו נחזיק את עצמנו ביחד באהבה גדולה, יהיה לזה השפעה עצומה על כל העולם כולו. וכמו שכתב רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה: "אם אנו היינו אוהבים זה לזה באמת, גם כן היה טובה לכל העולם. כי כל העולם לא נברא כי אם לצוות לזה, וכפי הצדיק עם אנשיו כן מתנהג לטובת העולם" (נתיב צדיק, מכתב עב).

וכמו שכתב אנ"ש בפולין, כאשר פרצה שם מחלוקת ביניהם: "זאת ידוע שהמקורבים לרבנו ז"ל הם הלב של העולם, 'איהר זענט דאס הארץ פון דער וועלט', וגם אמר לאנשיו 'פון איך וועט איהר וויסען ווי די וועלט האלט' [= ממכם תוכלו לדעת היכן העולם אוחז]. היינו: כל מה שעובר על כלליות העולם בגשמיות ורוחניות, כמו כן עובר ונגרש בדרך השתלשלות גם בין אנשי הצדיק באופן דק ורוחני. וכשהם מתעוררים לתקן את המעוות - על ידי העצת הקדושות שמבארים בספריו הקדושים, והעיקר בתפילה להשם יתברך שירחם עלינו ויסיר מאתנו כל נגעי לבבנו וצרות נפשנו - על ידי זה נתתקן גם העולם כולו!" (דובר צדק, עמוד 4).

כלל הדברים:

האהבה בין אנ"ש חשובה עד לאין ערוך, והשפעתה עצומה על כל העולם כולו!

פנינים מאירים וחדושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים זי"ע מתוך רשימותיו של הגרי"ם שבבני ברק שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

ספר דברי אמונה

מדברי ראשונים ואחרונים ובמיוחד מדברי הבעש"ט ותלמידיו זיע"א - נלקט ע"י אדמו"ר מתולדות אהרן זצוק"ל

כשתדע שהכל "אנוכי" תבוא לך ישועה בהרף עין

ואז עתה כי אני הוא (דברים ט, לב). כי לעתיד יתגלה הידיעה והארה כי הכל אני, כמו שאמר מרן [הבעל שם טוב] על הפסוק (ישעיה מג, יא) אנכי אנכי ה' ואין מבלעדי מושיע, כשתדע שאנכי הוא אנוכי ודאי שמו ואין עוד, ואז מושיע תבוא לך ישועה בהרף עין. וזהו אני הוא ולא אחר. ולעתיד יראו זה עין בעין שכל תנועה שם אלופו של עולם. (ספר זהר חי בראשית)

ולעתיד יתגלה שהכל היה התגלות אלוקות ולעתיד כשיעבור רוח הטומאה, ויתגלה אלהותו שהכל היה התגלות אלהותו וכו', ומי שזוכה רואה גם עתה שאין רע כלל, והכל צורך עבודה וכו' ואין שום ממשות בסטרא אחרא ואין בהם שום כח ולא מציאות, הכל משרתי המלך לעשות רצון קונם, וכשידע אדם כל זה יתגלה לו האור מתוך החשך והרע גמור כלה ואבד לגמרי. (ספר זהר חי בראשית)

אם יש חשש חמץ בקמח שלנו

שלא נתבקע אסור". והוסיף המשנה ברורה (ס"ק ז') דגם אם לא נתרככו החיטים כלל גם כן אסור.

ההבדל בין חיטים שנרטבו לנטבעו

ונתחבטו המפרשים להבין מה ההבדל בין חיטים שנרטבו על ידי לתיתה, לדגן שננטבע בנהר. כי כפי האמור, חיטים שעברו תהליך לתיתה ולא נתבקעו אינו חמץ מעיקר הדין ומותר להשהותו בפסח, ואילו דגן שננטבע בנהר הוא חמץ מעיקר הדין ואסור להשהותו בבית. ולהלכה מצינו בה"ב שיטות:

בשולחן ערוך מתבאר טעם החילוק, שאם עוסקים עם החיטים בשעה שמרטיבים אותם אינו ממחר להחמיץ, ואם מונחים במקומם ממחרים להחמיץ. ועל כן דגן שהיה בספינה ונטבע בנהר כיון שמונח במקומו ממחר להתחמץ גם בלי ביקוע, ואילו בלתיתה כיון שעוסקים עם החיטים בשעת הרטיבות אינם ממחרים להחמיץ.

ויש ראשונים שכתבו חילוק אחר, שאם שורים את החיטים במים רבים, הרי הם ממחרים להחמיץ, אף אם נרטבו מזליפה מועטת אינם נחמצים. ועל כן דגן שננטע במים שנשרה במים רבים ושווה בו זמן רב ממחר להחמיץ, אבל לתיתה שהוא במים מועטים והרטיבות חולף ועובר ברגע קט אינו ממחר להחמיץ, ואם לא התבקע אין חוששים מעיקר הדין לחימוץ. ובביאור הלכה (ד"ה דגן) הביא דבהפסח מרובה אפשר להקל בזליפה מועטת שמונח במקומו.

קמח מחיטים מכובסים

כתב המשנה ברורה (ס"ה תג ס"ב כד): "עכשיו שהמנהג לכבס את החיטים ולהשהות אותם במים, אסור ליקח חיטים בפסח מן השוק אפילו בשעת הדחק, והוי ממש כדגן שננטע וגרע מלתיתה, ויש הרבה פוסקים דסבירא להו דאפילו לשהות אותם בבית אסור משום בלי יראה, אף אם עבר ושווה יש אוסרין", ע"כ. מפורש בדבריו דקמח שנטחן מחיטים מכובסים אסור להשהותם בפסח ונאסר גם משום חמץ שעבר עליו הפסח, ואפילו לא נתבקעו החיטים אסורים כמו בדגן שננטע.

אמנם המציאות בזמניהם אינו דומה למציאות של זמנינו, כי בזמניהם היה הדרך לשרות החיטים בהרבה מים כפי המבואר בשער הציון (שם ס"ק) שהיו מכבסים ושורים בהרבה מים. ולכשון הרדב"ז (ח"ג סי' תקפ"ט): "חקרתי על הענין, והם רוחצים את החיטה בחצי יום וצוברין ומנתיחים אותם כך עד הבוקר עד שנפתח קצת כדי שתהיה נוחה לינושר קליפתה, ואחר כך מערבין בתוכה מורסין וכותשין אותה עד חצי יום, ובחצי היום טוחנין אותה, נמצאת עומדת שרויה כ"ד שעות". ע"כ.

תהליך ההרטבה בזמננו

בזמנינו תהליך ההרטבה החיטים נעשה באופן שונה לגמרי; בעוד שלפני כחמישים שנה היו מכניסים את החיטים לתוך אמבטיית מים כדי להפריד מהחיטה את האבק והפסולת, כיום הניקוי מבוצע באמצעות ניפוץ ושאובת אויר והרעדה. אלא שבנוסף לכך החיטה עוברת

כיום, עוברים החיטים תהליך של שטיפה במים קודם טחינתם, ועלינו לדעת אם מטעם זה יש לחשוש על סתם קמח שקונים בחנות שהיא חמץ, ואסור לקנות קמח מחנות שאין לה תעודה המעידה על מכירת חמץ, או שאין בה חשש. כמו כן אלו שאין סומכים על המכירה הכללית וקונים רק מוצרי חמץ שנעשה לאחר הפסח, האם צריכים לחזר אחר מוצר שכתוב עליו 'נאפה מקמח שננטחן לאחר הפסח', או שמספיק בכיתוב 'נאפה לאחר הפסח'.

גם אלו שמקפידים שלא למכור לגוי חמץ בעין בימי הפסח, משום שחוששים למה פקוקים שיש במכירה הכללית, יש לדון אם גם קמח נחשב כחמץ בעין שאין למכור, או שקמח אינו בכלל זה ואפשר למכור.

דין חיטים שנרטבו במים

במסכת פסחים (מ) דנה הגמרא אם מותר ללתות חיטים של פסח קודם טחינתם, ענין 'לתיתה' פירושו, שהיה מנהגם לזלף את החיטים ולהשרותם מעט במים כדי להסיר קליפתם, ותיכף לאחר הזילוף והשרייה היו טוחנים את החיטים לקמח. ומסקנת הגמרא שמוותר לעשות כן, דכל זמן שרואים שהחיטים לא נתבקעו מלחלוות המים אין בזה חשש חמץ. אמנם למעשה אף שמדין הש"ס מותר להרטיב החיטים, גזרו הגאונים שלא לעשות כן, שאין אנו בקיאים לזהר לעשות התיתה באופן שלא יבוא לידי חימוץ, וחששו שלא ישתאו החיטים זמן אחר גמר הלתייתה ויתחמץ. וכן נפסק בשולחן ערוך (ס"ה תג ס"ה) שבזמן הזה אסור ללתות חיטים, וכתב המשנה ברורה (ס"ק כד) שאסור לאכול ולהנות בפסח מקמח שננטחן מחיטים שנלתתו.

אמנם החק יעקב (שם ס"ה) כתב, דאף שגזרו הגאונים שלא להתיר חיטים שנלתתו, נראה דמותר לקיימם בבית, כיון דמדינא דש"ס מותרין, ובתנאי שהחיטים לא נתבקעו. ע"כ. וכדבריו פסקו המשנה ברורה (ס"ק ז') ושולחן ערוך הרב (ס"א).

במשנה ברורה הוסיף שאין להתיר להשהות רק אם נטחנו תיכף לאחר הלתייתה, אבל אם נשתאו החיטים בין הלתייתה לטחינה יש לחוש שנחמצו בינתיים מהרטיבות ואסורים. ובשולחן ערוך הרב כתב שאם שהו בלחלוות המים כשיעור מיל (18 דקות) נאסרו. אמנם החזון איש (ס"ה קכ"א ס"ק כ) כתב דשיעור מיל לא נאמר רק בבצק, אבל בחיטים כל שלא נתבקעו הרי זה מעיד שהוא רחוק מחימוץ, ואפילו אם נשתאו הרבה אינם חמץ מעיקר הדין.

דגן שננטע בנהר

הגמרא שם (מ) מספרת עוד: "ההוא ארבא דחייטי דטבעא בחישתא, ואמר רבא לזבינהו קבא קבא ישראל כי היכי דכליא קמי פיסחא". פירושו: ספינה של חיטים טבעה בנהר ששמו חישתא, ופסק רבא שאסור להשהות חיטים אלו בפסח ויש למכרם מעט מעט כדי שייספיקו לאכלם קודם פסח. וביארו הראשונים שדגן שננטע בנהר אסור אפילו לא נתבקעו החיטים. וכן נפסק בשולחן ערוך (סימן תס"א ב): "דגן שננטע בנהר או שנפלו עליו מים אף על פי

שהחינו' בימי הספירה

באגרת רב שריא גאון (תש"פ חמי אשכנז סי' טו) מובא שגזרו שלא לעשות סכות חדשה עד שבעות. וכך מובא ב**בלקט יושר** (עמו צ"ז) ממנהגי בעל **תרומת הדשן** שלא היה מתיר ללבוש בגד חדש בימי העומר חוץ ממנעלים חדשים.

ואמר לי א"ז ז"ל בעל **הקנה בושם** שכן המנהג שלא ללבוש בגדים חדשים בימי העומר, וסיפר, שפעם אחת באתה אשה לפני **הגאון מטעפליק** ז"ל ושאלה שברצונה ללבוש בגד חדש בהיות שלפי דעתה לא היה לה רק בגד אחד, ולא רצה הגאון להתיר לה לחדש הבגד. והיא לא שמעה בקולו, ובלילה כשהכינה את הבגד ליד מיטתה כדי ללבוש למחר, פרץ גנג בביתה וגנג את הבגד הזה שהכינה לעצמה. עכ"ל. ובפשטות נראה דיסוד מנהג זה הוא מטעם אבילות, כמו שמצינו שאסור לאבל ללבוש בגדים חדשים, ואין מזה ראייה שלא לברך שהחינו על פירות בימי העומר.

אבל למעשה מצינו מקור למנהג שלא לברך שהחינו בימי העומר גם על פירות, ומובא מנהג זה ב**בליקוטי מהרי"ח** ובספר **עוללות אפרים** (ח"ב עמ' יד) וכתבו הטעם שהם ימי דין וצער, ולא שייך לומר והגיענו 'לזמן הזה'. ויש סמך לזה ממה שכתב **האליה זוטא** (ס"ה תג ס"ק א') בשם **רבינו ירוחם** שאין מברכים שהחינו על מצות ספירת העומר לפי שהם ימי דין.

בשולחן ערוך אינו מוזכר שום מנהג להימנע מלברך 'שהחינו' בימי הספירה. וכך כתב **המשנה ברורה** (ס"ב): "אם נזדמן לו איזה ענין שצריך לברך עליו שהחינו יברך". ומקור דברי המשנה ברורה הוא מספר **מאמר מרדכי** (ס"ב) שכתב: "מיום עמדי על דעת לא חששתי לזה כי לא מצאתיו בשום ספר ראשון או אחרון, ואין ספק שנשתרבר זה המנהג מדיני בין המצרים, ואין לנו אלא מה שאמרו חכמים ובמקום שאמרוהו". ע"כ. וכן מסתבר שאין לדמות ימי בין המצרים לימי הספירה. שהרי כתב **הגר"א** (ס"ה תקנ"א ס"י) דגם בימי בין המצרים חומרא יתירה היא, שאין טעם לאסור לברך 'שהחינו' משום דיני אבילות, כי גם אבל ביום המיתה מברך 'שהחינו'. **והמגן אברהם** (ס"ק מב) ביאר שם הטעם למנהג, שאין זה משום דיני אבילות רק משום שבין המצרים היא זמן של פורענות, ואין כדאי לברך שהחינו וקיימנו והגיענו 'לזמן הזה'. ולפי זה פשוט שאין לדמות זמן הפורענות של ימי בין המצרים שהוא זמן חורבן הבית, לימי ספירת העומר שכתב **הרמב"ן** (פר' אמור כג לו) כי הימים הספורים בין פסח לעצרת הם כימי חול המועד, אלא שנוהגים בהם דיני אבילות משום פטירת תלמידי רבי עקיבא (וכ"כ שו"ת פני מבין סי' קל"ג ולבוש מרדכי סי' קנ"ג).

אמנם, אף דבספרי הפוסקים בשולחן ערוך לא הוזכר דבר זה, כבר מצינו מנהג קדום שלא ללבוש בגד חדש בימי העומר.

תהליך הרטבה המאפשרת להסיר את קליפת החיטה בקלות (כענין לתיתה בזמניהם), כי לבעלי הטחנות דרוש שהחיטה תהיה ב-16% לחות שאז הקליפה יורדת היטב בעת הטחינה, ובדרך כלל אחוז הלחות העצמית של החיטה הינה סביב 12-13%, כך שמוסיפים סך הכל כ-3% רטיבות בחיטה.

ההרטבה נעשית באמצעות חלזון סגור ומשופע כלפי מעלה בעל אורך של 40 מטר, בראש החלזון במקום כניסת החיטה מרססים מים על החיטה, והיא מתערבבת על ידי כפות בפנים החלזון בכל אורכו, ועולה במהירות כלפי מעלה, וכשייצאת מהחלזון אינה במדה של 'טופח על מנת להטפוח'. זמן ריסוס המים על החיטה הם שניות בודדות, והחיטה עוברת את כל החלזון בכ-30 שניות (דבר ההתאחדות קובץ עמו עמ' מו מהרה"ח. ג. ז. מרביני ועד הכשרות).

קמח שלנו הם מחיטים שנרטבו

תהליך ההרטבה שלנו דומה יותר ללתייתה, מאשר לדגן שננטע בנהר, כי בשעת התזת המים החיטים מתערבים בתוך החלזון והרי הם כחיטים שמתספקים עמו. שזהו ההגדרה של חיטים לתותים לדעת השולחן ערוך. וכמו כן אין החיטים שוהים זמן רב בתוך הלחלוות רק כמה שניות בודדות. ולכן גם לדעת המשנה ברורה שהחמיר בחיטים לתותים שאין טוחנים את החיטים מיד לאחר גמר הלתייתה, יש להקל בקמח שלנו, דדוקא כשהחיטים נשארים עם

הלחלוות זמן ממושך יש לחוש שיחמיצו, אבל כיום שהחיטים עוברים תהליך מדויק וממוחשב ואין נשארים עם הלחלוות כשיעור טופח על מנת להטפוח לאחר כמה שניות אין לחוש.

על כן סתם קמח שלנו דינו כקמח שננטחן מחיטים לתותים שאסור לאכלם בפסח מחמת גזירת הגאונים, אבל מותר להשהותם בבית ואין צריך למכרם כלל כפי הכרעת המשנה ברורה, וכל שכן שאין בהם איסור של חמץ שעבר עליו הפסח. וכך מובא בארחות רבינו (ח"ב עמ' כה) בשם הגר"י קנייבסקי ז"ל דקמח שלנו ששוטפים את החיטים דקה אחת ומשאירים אותם בלחותם כ-24 שעות אין עליו דין חמץ.

ואף דבשו"ת חתם סופר (ס"ה ק"א) החמיר בקמח שננטחן מחיטים לתותים שאסור להשהותם בבית, וכתב דגם בדיעבד אם השהה אותם אסורים בהנאה לאחר פסח. כאמור, הכרעת המשנה ברורה להקל בזה, ועל כל פנים אם נמכר לגוי בפסח בודאי שיש לסמוך להקל בתהליך ההרטבה שלנו. וכך מובא בארחות רבנו (שם) שכן עשה החזון איש הלכה למעשה שהיה מוכר שק קמח שלו לגוי לפני פסח והשתמש בו לאחר הפסח, אף שלא היה נוהג למכור חמץ בעין. וכן היה דעת הגאון ד"הרמ"א פריינד ז"ל (הגד"ש פ' עטרת יהושע ק"ב) ובעל שבט הלוי (מכירת חמץ כהלכתו פ"ד הל' ב).

רבי ישעיה שלום

הרב דק"ק מעדוועדיווקע (ב)

עצה להינצל מעולם התורה

נעתיק שיחה ששמע הרב מטשעהרין מרבי ישעיה שלום, ונדפס בספר כוכבי אור מתוך הכת"י:

"שמעתי מר' ישעיה שלום ששמע מאביו [רבי יודל מדאשיב תלמיד רבינו ז"ל], שפעם אחת סיפר רבינו ז"ל עמהם מענין 'עולם התורה', ואז אמר עצה לזה: שישבע בנקיטת חפץ כשר, שכל ימי חייו לא יעבור עליו אחד מג' זמנים הקבועים להיות אצלו, היינו על ראש השנה ועל שבועות ועל שבת חנוכה, כי אז היה זמן קהילה לכל, והשני זמנים אחרים היה החיוב רק על אותם שאינם רחוקים ממקומו כל כך, והרחוקים היה להם זמנים אחרים היינו שבת שירה ושבת נחמו, כי אז היה [הוא] ז"ל נוסע אליהם. וגם להישבע שתיכף אחר המיתה וההסתלקות הוא מוכרח לבוא אליו ז"ל, ואז יהיה הכל על נכון" (ועצה זו השניה מובא גם בחיי מוהר"ן).

המת שיצא מקברו...

"וספר לענין זה מעשה (כמדומה שאמר שכתוב באיזה פנקס), שבעיר אחת היה שם איזה רב שהיה לו אהבה גדולה עם בעל בית אחד מהעיר, פעם אחת נתקשרו בתקיעת-כף שכל מי שישתלק קודם יבוא ויספר לחבירו מהנעשה עמו, ונסתלק הרב מקודם, ונשתהה הדבר עשר שנים. והגיע עת הסתלקות הבעל הבית הנ"ל.

וסיפר את הדבר לבנו ומסר לו כח התקיעת-כף, ונשתהה עוד עשרה שנים ונסתלק גם הבן ומסר התקיעת-כף לבנו ונשתהה עוד שמונה שנים, ובא הרב הנ"ל בחלום לבן בנו הנ"ל. וסיפר לו מה שעבר עליו:

בעת שהניחו אותו בקבר, נדמה לו שהוא חזק ובריא על כל אבריו, ומה זאת שיעשו עוול כזה ליקח אדם חי ובריא ולקברו בחייו, רק מה [יכולים] לעשות?! אחר כך בא על דעתו לנסות את עצמו אולי יוכל לעלות מקברו, ונדמה לו שהרים את הגולגול עם עפר הקבר ויצא מקברו, רק איך אפשר ליכנס לעיר, הלא הוא מלובש בתכריכין של מתים?! והיה בדעתו להמתין עד חשכת לילה ואז יכנס לביתו, ומרחוק הסתכל על העיר והכיר את הבתים, וגם את ביתו הכיר.

אחר כך בא על דעתו כי אי אפשר לו ליכנס כך אף לביתו, כי יפחדו בני ביתו, בתוך כך נדמה לו שהולך סרסור (טענדלער) ונושא מלבושים, ויש לו גם מלבושים ששייכים לו כמלבושי הרבנים, ודיבר עמו אולי יעשה עמו חילוף על התכריכים, כי הם טובים וחודשים עדיין, וזה יום אחד שלבשם, והסכסוך הסרסור ונתן לו המלבושים ונכנס לעיר. כשנכנס, ראה שאין זה העיר שלו, כי יש שם בתים אחרים, וסבר בדעתו אולי טעה ונתעה לאיזה עיר אחרת קרובה, בתוך כך נשתהה קצת לתוך הלילה ובכל בתי העיר כיבו את הנרות כנהוג, רק בבית אחד האיר עדיין, ונכנס לבית זה והיה רעב מאד. כשנכנס ראה ששם הוא (מאקרקע) בית תבשיל, ושאל: יש כאן מה לאכול? והשיבו לו: יש, אבל יש לך מעות? השיב: אין לי! אמרו לו: בכאן אין אוכל בלי מעות, כי הוא גארקער. ויצא בפחי נפש.

בתוך כך האיר היום כי אז היה לילות הקיץ, וראה מרחוק שני אנשים ויש להם איזה דין ודברים ביניהם, ונתקרב אליהם ופסק להם דין תורה אמיתי (כך סיפר ז"ל), ונתן לו אחד שני מטבעות! זה נכנס לגארקער, וצויה לתת לו אוכל ומזוג לו קצת יי"ש ורצה לשתות, בתוך כך באו שני שליחים ואמרו: הבית דין שלח אחריך לילך תיכף, ומוכרח לילך עמהם, כשבא אל הבית דין נתרגזו עליו הבית דין מאד, ושאלו אותו: מדוע באת לכאן איש זר לפסוק בכאן דין תורה אמיתי?! כמה זמן ממתנים אנתנו לזה שיבאו לפנינו דין תורה אמיתי, ועכשיו באת לכאן ופסקת דין תורה אמיתי.

החזרה לקבר...

ויצו לחפש אותו, אולי לקח שוחד, וחיפשו אצלו ומצאו שני זהובים הנ"ל, ופסקו הבית דין עליו להעביר ולהפשיט מעליו כל המלבושים ולחזוף אותו לחוף ערום, ועשו כך, והיה לו להרב הנ"ל צער גדול מזה, ואמר בדעתו שטוב לפניו לילך ולחזור אל קברו, כי מחיים כאלו, טוב מהם המוות. אבל אין חוזרים אל הקבר, הלא אין לו תכריכים...

בתוך כך התחיל אחד לטעון בשבילו: עד מתי יצערו אותו כל כך, יקחו אותו למשפט ויקבל את דינו ויפטר (ואמר רבינו ז"ל מסתמא הזכויות שלו טענו כך בשבילו), והשיבו כי אי אפשר לקרב אותו עדיין אל המשפט מחמת התקיעת-כף שנתן בזה העולם, ומוכרח מקודם לילך ולהודיע ולהיפטר מהת"כ, ואז הלך והודיע לבן בנו אחר כ"ח שנים כנ"ל.

"מי שזכה להיות אצילי"

אמר המו"ל [ר' שמואל הורביץ ז"ל]: שמעתי באומין מאנשי שלומינו, שרבינו ז"ל סיים כך: "אבל מי שזכה להיות אצילי הג' פעמים בשנה היינו ראש השנה, שבועות, שבת חנוכה, יינצל מעולם התורה". ה' יצילנו אמן.

הוא היה אומר

בפרקי אבות שגור הרבה הלשון 'הוא היה אומר', ואימרה ידועה היא מצדיקים - שהשיל"ת הזמין מימרות לתנאים ואמוראים כפי שורש נשמתם ממש, וכפי דרגתם בעבודת ה' (עיין שיחות הר"ן סוף ס"ה). את המימרה הזאת קיבל מרבותיו הוא דוקא, ושנה אותו בלשונו ועל פי שכלו הקדוש, והפכה להיות חלק מתורה שבעל פה.

ויש כמה וכמה דוגמאות לזה המתאימים למעשיהם ממש, הפלא ופלא:

בפרק שני דאבות (משנה ח) מובא **שרבי יוחנן בן זכאי** שיבא את **רבי אליעזר בן הורקנוס** בתואר: 'בור סיד שאינו מאבד טיפה', והיינו זכרן נפלא שאינו מאבד טיפה מתלמודו. והיה אומר רבי יוחנן בן זכאי: "אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים ואליעזר בן הורקנוס בכף שניה מכריע את כולם".

ואפילו לשיטת **אבא שאול** שאמר כך על רבי אלעזר בן ערך מפרש שם הברטנורא דלא פליגי, שלענין הפלפול כולי עלמא מודים על רבי אליעזר בן ערך שמכריע, ולענין הזכרון כולי עלמא מודים שרבי אליעזר בן הורקנוס מכריע. נמצא א"כ שר"א בן הורקנוס היה מושלם בתכלית השלימות בעינין הזכרון.

ועל פי דברי רבינו (ליקו"ט ס' נד ס"ד): "שעיקר הזכרון תלוי בעין בבחי' ולזכרון בין עיניך", מובן מאד מדוע כשאמר רבי יוחנן בן זכאי לתלמידיו (שם משנה ט) "צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם". אמר רבי אליעזר [בן הורקנוס] "עין טובה" וכו'. וכשאמר להם "צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם", אמר רבי אליעזר "עין רעה". כי כל אחד אמר את המידה הקדושה שאחז בה לפי שורש נשמתו, וכיון שמידתו של ר"א הייתה זכרון ועין טובה התלוין זה בזה, כדברי רבינו, לכן אמר מידה זו זדייקא.

ושם באתו פרק (משנה י) המימרא "שוב יום אחד לפני מיתתך" גם היא מימרתו של רבי אליעזר היא, והכוונה בזה לשבוע תמיד מחמת "זכרון בעלמא דאתי". ומכוון הוא לדברי רבינו הנ"ל ודו"ק.

זהו סוד מאמר **רבי עקיבא** "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה", כפי הכלל על "הוא היה אומר" שהתנאים הקדושים היו אומרים ממה שהיו בעצמם,

ברכת מול טוב
להרה"ח ר' שמואל טוהרמן שליט"א
להלל ה' ויגדלנו בני יוסף נ"ו
לעול תורה ומצוות
יהי רצון שיהיה לגיטול לתורה לחופה
ולמעשים ולרוב נחת קדושה

הודעה חשובה
בשמחת הגאון פ"י אחי - קדושים
תיעוד
נציה
ליקופות לחמן אחי
ע"י שליחי הקופה
קבלו את פני גואי הצדקה
נסונו בנימי ימות.
א מיינאנן שנת

שמות הזוכים
כמבצע "מוחדדים"
תודת נטות תשס"א

הרה"ר יואל עקיב
הרה"ר נתן שמואל שפירא
הרה"ר משה יצחק שפירא
הרה"ר משה יצחק שפירא
הרה"ר חיים מנחם שלמה נרדיש
הרה"ר נתן משה צבי רובינש
הרה"ר יצחק זאב תפלישק
הרה"ר יוסף אביבוב
הרה"ר נתן יצחק הלפרין
הרה"ר נתן יצחק שפירא
הרה"ר שמואל הלפרין